

जडम् । प्रपन्नं विरचं भीतं न रिपुं हन्ति धर्मवित् ।
नागः ॥७७॥ “मत्तं मद्यादिना, प्रमत्तमनवहितम्”
उक्तं यजुषातादिना जडम् अन्वयम् । प्रपन्नं यर-
चागतम् । विरचं भस्मरचम् नीधरत्नामी । “सुप्तां
मत्तां प्रमत्तां वा रक्षो यन्मोषगच्छति” मत्तः । “सन्ध्या
पूजाविहीनश्च प्रमत्तः परिकीर्तितः” ब्रह्मवे० पु० ७७॥
उक्ते २ सन्ध्यादिहीने च ।

प्रमत्तगीत न० प्रमत्तेन गीतम् तत्र “इत्यभूतेन कृतमिति
च” पा० क्लान्तसुतरपदमन्तोदात्तम् । प्रमत्तेन गीते ।

प्रमथ पु० प्रमथति प्र+मथ-अच् । १ छतराद्रुपभेदे भा०
आ० ११७७॥ २ चोटके शशिवपारिषद्भेदे च यद्भरत्ना०
तत्सूक्ष्मपर्यव्यादि यथा

“गानाक्षपरा ये वै जटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः । ते सर्वे-
हस्तसौख्यं युक्ता ध्यानपरायणाः । योगिनो मदमादुर्ध्वं
दन्माहङ्कारवर्जिताः । शीघ्रपापा महाभागाः शम्भोः
प्रीतिकराः पराः । न ते परिपहं रागं काङ्क्षन्ति वा
कदाचन । संसारविह्वलाः सर्वे यतयो योगतत्पराः ।
ध्यानावस्थं महादेवं परिवार्य धृतप्रताप । कृत्वा परि-
मदं कृत्वा तिष्ठन्ति विगतक्लमाः । यदैव परमं ज्योतिः
चिन्तयन्त्यन्विकादिति । तदैव ते वारिषदाः सर्वे सवेद-
यन्ति तम् । ते भोदुश्च समाख्याताः कोटयो वै धृतप्रतापः ।
सिंहज्याप्रादिषाङ्क्याः क्षत्रिमादिषमायुताः । अपरे
काशिनः शम्भोः गुणसर्वविधाः कृताः । विचित्रक-
वाभरणा जटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः । हरस्य तस्याः
रूपेण विषदा हस्तभञ्जकाः । उमासहस्ररूपाभिः प्रम-
दाभिः समागताः । विचित्रमायाभरणा दिव्यसङ्गम्य
भूषणाः । उमाहृदायं क्रीडन्तमनुगच्छन्ति भूमिताः ।
स्फकारवेशाभरणा अहो ते कोटयो गणाः । अर्द्धनारी-
नराद्यान् अर्द्धनारीश्वरं हरम् । अह्वयन्ति महा-
भागास्तुल्यरूपा हरस्य ये । उमासहायो हि यदा
रजते वा हस्त हरः । अर्द्धनारीशरीरास्तु द्वारपात्रा
भवन्ति ते । आकाशमार्यं गच्छन्तमनुगच्छन्ति निर्यायः ।
ध्यानस्थं परिचरन्ति सच्चिदादिपरीश्वरम् । नाना-
महाधराः शम्भोर्नवास्तु प्रमथाः कृताः । प्रमथन्ति च
युद्धेषु बुध्यमानास्त्रहान्विताः । ते च महावहाः गूराः
संख्याता बहुकोटयः । अपरे नागनाकादमदङ्गण्य-
वादिभिः । अह्वयन्ति वाटां कुर्वन्तो नायन्ति मयूरसरम् ।
नावाक्षपरास्तो वै संख्याता कोटयश्चिन्ताः । वतनं वा-

ह्वयन्ति विचरन्तं महेश्वरम् । सर्वे मायाविनः गूराः
सर्वे शास्त्रार्थपारगाः । सर्वे सर्वज्ञ सर्वज्ञाः सर्वे सर्वज्ञाः
बृदा । अह्वयन्तु सर्वभूषणं तत्पाश्यानि गुणः पुनः ।
क्षत्रिमाद्यैवैश्वर्यं युक्तास्तो वै महावहाः । अपरे बहु-
नामानो जटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः । देवेन्द्रस्य निबोधेन
वर्त्तन्ते त्रिदिवे बृदा । तेषां संख्या शैलकोटिभिः सर्वे
वक्ष्यन्तमाः । कुर्वन्ति हि बृदा सेवां हरस्य वतनं गणाः ।
विध्वंसयन्ति पापिष्ठान् धर्मिष्ठान् पावयन्ति च । अह-
व्यह्वन्ति वतनं धृतपाशुपतप्रतापम् । विह्वन्ति वतनं
हन्ति योगिनं प्रयतात्मनाम् । वटलिंशत् कोटयश्चैते
हरस्य-धकला गणाः” काश्चिदपु० २४७॥ तेषास्तस्मिन्
कथा तस्मै वाङ्मये दृष्ट्या । ३ हरीतक्यां स्त्री मेदि० ।

प्रमथन न० प्र+मथ-भावे लुट् । १ नपे २ ज्योते ३ पिबो-
जने च अमरः ।

प्रमथाधिप पु० इत० । शिवे अमरः प्रमथयत्नादयोऽप्यत्र ।
प्रसथित न० प्रकथेयं सचितम् । १ निर्णयतक्रे राजनि० ।
२ प्रकथेयं सचिते लि० ।

प्रमद पु० प्र+मद-अच् । १ हर्ष अमरः । प्रमादालनेन करणे
अच् । २ धुस्तरफने न० यद्भ० । कर्त्तरि अच् । ३ प्रमते
लि० मेदि० । ४ दैत्यभेदे पु० हरिवं० २७० । तृतीयम-
न्तरं वाङ्मये एवमभिभेदे पु० ।

प्रमदक पु० “प्रमदको योऽयमेव लोकोक्ति न परः” इति
मण्डुरिति निब० ६/१२ उक्ते परकोकासन्ववादिनि
नास्तिकभेदे ।

प्रमदकानन न० प्रमथतेऽनेन प्र+मद-करणे अच् । पा० ७७॥
इत० “उग्रायोः संश्रान्तमो” पा० कुक्को वा । प्रम-
दायने राशामलः पुरोचिते उद्याने भरतः प्रमदायना-
दयोऽप्यत्र अमरः ।

प्रमदा स्त्री प्रमादालनया प्र+मद-करणे अच् । १ उत्तमयो-
जिते अमरः । “नलसज्जा गुरुय शर्वति प्रमदा” ह० र०
उक्ते एकदशाक्षरपादके २ वर्यहस्तभेदे ।

प्रमदाकानन न० प्रमदोचित काननं वनं या० त० । १ राशाम-
लः पुरोचितवने भरतः । २ प्रमदायनं तत्पार्थे यद्भरत्ना०

प्रमदरा स्त्री गुणकर्त्त्रिमातरि हरीनार्यायां भा० आ० १७० ।

प्रमथ पु० प्रियव्रतवर्द्धे वीरव्रतस्य भोज्यायां भाष्यायां जाते
पुनरेवमभेदे भाग० ५/१५/१५

प्रमथ पु० प्र+मो-दधे भावे अच् । वक्षे हेरुव० ।

प्रमथु लि० प्र+मो-दधे कर्त्तरि अच् । सिंहवे अच् ॥ १॥ १॥